

БУЮКЛІ-ТАРАН Т.П.

аспірантка

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ

Французький б-р, 29 м. Одеса, Україна, 65044

E-mail: TBuiukli@icloud.com

ORCID: 0000-0003-0032-1798

ПОШУК ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Актуальність. У українському суспільстві виникає занепокоєність стосовно якості молочної продукції виробленої вітчизняними виробниками. Молочна продукція є найбільш необхідною у раціоні харчування людини, особливо в дитячому віці. Ми не можемо уявити раціон дитячого харчування без молока та молочних продуктів. А оскільки дитячий організм більш тендітний та вразливий до якості і безпеки харчових продуктів, які він споживає, то і вимоги до якості та безпеки молочних продуктів харчування мають бути більш жорсткі, а вимоги підвищені. І саме такі вимоги мають застосовуватись до розвитку господарюючих суб'єктів, що мають безпосереднє відношення до вироблення, обслуговування та процесів переробки молока.

Мета та завдання. Метою статті є аналіз та оцінка стану сировинного ринку в ланці молокопродуктивного ланцюга, санітарного стану видоєного молока, обсягів постачання молока на переробні підприємства, виробництва та розподілу молокопродуктів за каналами збуту, проблем і можливостей забезпечення раціональних потреб та рівня споживання молока і молочної продукції населенням.

Результати. Здійснений комплексний аналіз стану молочної галузі та сировинного ринку в ланці молокопродуктивного логістичного ланцюга, санітарний стан видоєного молока, обсягів постачання молока на переробні підприємства, виробництва та розподіл молокопродуктів за каналами збуту.

Висновки. Стан ринку молока та молочних підприємств показує, що прийняття законодавчих та нормативних заходів та норм синхронізованих з європейськими не дасть очікуваних результатів, якщо не підкріплювати їх реальними інвестиційними проектами, спрямованих на розвиток секторів ринку, і в першу чергу сировинного сектору, який виробляє молоко. Стратегія розвитку ринку молока має базуватись на розвитку крупнотоварних молочних ферм, обладнаних всією необхідною інфраструктурою: кормозаготівельні цехи, ветеринарні служби, доїльні установки та охолоджуючі, а головне лабораторіями якості.

Ключові слова. Ринок молока, якість молочної продукції, стандарти якості, виробництво молока та молочних продуктів, безпека, попит.

BUIUKLI – TARAN T.P.

Postgraduate

Institute of Market Problems and

Economic-Ecological Researches of NAS Ukraine

Frantsuzskiy Blvd, 29, Odessa, Ukraine, 65004

E-mail: TBuiukli@icloud.com

ORCID: 0000-0003-0032-1798

SEARCH FOR WAYS TO IMPROVE THE QUALITY OF DAIRY PRODUCTS IN UKRAINE

Topicality. In Ukrainian society there is concern about the quality of dairy products produced by domestic producers. Dairy production is the most necessary in the diet of a human, especially at the child's age. We cannot image the child diet without milk and dairy products. As the infant's body is much more fragile and vulnerable to the quality and safety of the food, which he consumes, so the requirements to the quality and safety of dairy products need to be tightened, and the requirements must be increased. And it is precisely such the requirements that should apply to the development of economic entities that have the direct relation to the production, maintenance and processes of milk processing.

Aim and tasks. The purpose of the article is to analyze and estimate the condition of the commodity market in the link of the dairy product chain, the sanitary state of milk being milked, volumes of milk supply to the processing enterprises, production and distribution of the dairy products by sales channel, problems and possibilities of providing rational needs and the level of consumption of milk and dairy products by the population.

Research results. Carried out complex analysis of the state of dairy industry and the raw material market in the link of the dairy logistics chain, the sanitary state of fresh milk, the volumes of milk supply to the extra grade processing enterprises, production and distribution of dairy products by sales channels.

Conclusion. The condition of dairy market and enterprises shows, that adopting legislative and regulatory measures and norms synchronized with European ones will not produce the expected results, unless supported them by real investment projects, aimed at developing the market sectors, and, first of all, the raw milk sector, which produces milk. The strategy for the development of the milk market should be based on the development of large-scale milk commodity farms, equipped with all the necessary infrastructure: feed-storage shops, veterinary services, milking machines and cooling, and most importantly quality laboratories.

Key words: milk market, dairy products quality, quality standards, production of milk and dairy products, safety, demand.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями.

Молочна промисловість безпосередньо залежить від стану галузі молочного скотарства, де спостерігаються негативні тенденції, пов'язані зі зменшенням виробництва молока. На сьогоднішній день в українській молочній промисловості складною і не вирішеною залишається проблема одержання і заготівлі безпечного молока сирого високої якості. Завдання полягає у тому, щоб одержати якісне та безпечне молоко сире не тільки на фермі, а й на всьому етапі руху від ферми до переробного підприємства.

Криза української економіки, що торкнулася всіх галузей народного господарства, не минула і молочну промисловість. Серед основних проблем молочної галузі можна назвати такі: низький рівень технологічного оснащення молокозаводів, застаріле обладнання; нерозвиненість ринкової інфраструктури; невисокий рівень забезпеченості сировиною та завантаженості потужностей; невисоку якість кінцевої продукції підприємств молочної промисловості; обмеженість можливості широкої диференціації асортименту через низьку якість сировини; зниження попиту на продукти переробки в зв'язку із низькою купівельною спроможністю населення області, зокрема сільських районів; високий рівень конкуренції з боку потужних підприємств, оснащених сучасним обладнанням і технологіями, які випускають молочну продукцію. На сировинному ринку підприємствам районного масштабу велику конкуренцію складають провідні підприємства великих міст, які можуть запропонувати вищі закупівельні ціни сільськогосподарським товаровиробникам. У результаті районні молокозаводи втрачають місцеву сировинну базу і змушені закуповувати сировину за межами району, що призводить до додаткових витрат на транспортування, а отже, підвищує витрати виробництва та відпускні ціни на готову продукцію.

Важливою проблемою розвитку молочного ринку є сировинна база.

Однак, спеціалісти молочної галузі відносяться критично до прийнятого закону "Про молоко та молочні продукти", адже останній дещо не співпадає з об'єктивними законами економіки. До цього часу ціна на сировину в Україні регулювалась ринковим попитом та пропозицією, які також дозволяли регулювати якість молочної сировини (чим вища якість сировинного молока, тим більше переробне підприємство сплачувало за нього виробнику). На сьогоднішній день ціни на молочні продукти визначаються вартістю сировини, упаковки, енергоносіїв та транспортними витратами. Варто відзначити, що практично вся упаковка для українських молочних продуктів виготовлена або закордоном, або з імпортованих матеріалів. Відповідно вартість молочних продуктів в Україні залежить від курсу іноземних валют. Виробникам також доводиться нести додаткові технологічні та організаційні витрати, щоб вивести сировину у ранг відповідної до нормативів. Наприклад, доводиться розшукувати господарства з молоком необхідної якості. Оскільки до 70% необхідної кількості сировинного молока в Україні забезпечують дрібні та підсобні господарства, транспортні витрати зростають адекватно якості продукції.

Діючий закон про молоко не має механізму забезпечення якості молочної сировини. До його недоліків також можна віднести наступні: не врегульовані можливості використання рослинних жирів у молочній продукції; спірне визначення "національного продукту"; деякі безпідставні вимоги щодо маркування продуктів. Отже, на зміну цього закону має прийти новий, який би більше відповідав інтересам галузі та суспільства. [2]

Ситуація на світових ринках молочних продуктів погіршується. Кризові явища, які відбуваються в українській економіці, спричиняють значне зниження купівельної спроможності населення і, відповідно, вплинуть на зниження споживання молочних продуктів. Це значить що виробництво молочних продуктів в Україні ще більше впаде, а закупівельні ціни на молоко будуть

низькими. Отже селянам, навіть якщо субсидування буде залишено, буде дуже важко. Зараз, порівнюючи закупівельні ціни на молоко цієї і минулої зими багато з них уже приходять до висновку, що їх торгівля молоком абсолютно не виправдана. А оскільки багато з них вже втратило роботу і їм терміново потрібні гроші, то вихід з такої ситуації вони можуть знайти продавши на м'ясо хоча б одну із двох корів які є в господарстві. Нагадую, це навіть при умові якщо субсидії будуть збережені. Ну а якщо цього не станеться, то ситуація взагалі буде виглядати драматично.

Економічна криза колись закінчиться, попит на молочні продукти зростає як з боку українських споживачів, так і з боку імпортерів. Тільки вже нічого буде продавати, а 10% зниження виробництва молока в Україні автоматично перетворить її в нетто-імпортера молочних продуктів.

Проблема якості молока та молочних продуктів, не зважаючи на великий попит, є однією з пріоритетних та болючих проблем молочного скотарства, якій слід приділяти особливу увагу. Вона пов'язана, головним чином, з недодержанням технологічних дисциплін при виробництві продукції, контролі продукції за показниками безпеки, проведенні обов'язкових робіт по державній сертифікації продукції (незадовільне маркування, виробництво продукції з порушенням рецептури, невідповідність продукції за фізико-хімічними показниками тощо). А головне нестачею чисельності молочного стада, яке постійно знищується.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Протягом останніх десятиліть у країнах ЄС і в Україні різко підвищилися вимоги до якості та безпечності молока сирого. Згідно ДСТУ 3662-97, директив та постанов ЄС для молока екстра-гатунку норматив умісту мікроорганізмів у молоці сирому при доставці на молокопереробне підприємство має бути ≤ 100 тис. КУО/см³ і соматичних клітин – до 400 тис./см³ [1,3,4].

Конкурентні позиції вітчизняної молочної продукції на зовнішніх ринках не є стабільними внаслідок незавершеності процесів адаптації до європейських вимог щодо якості харчових продуктів, значних коливань цін на світовому ринку, нестійкості торговельних відносин з країнами – імпортерами, а також в результаті низьких темпів техніко-технологічного оновлення виробництва, зростає рівень зношеності техніки, переважає використання застарілих технологій, збільшується вартість невідновних природних ресурсів у структурі собівартості виробництва вітчизняної молочної сировини. Також, ми маємо багато невирішених питань в основі розвитку національного молокопродуктового підкомплексу: зменшення поголів'я корів в усіх категоріях господарств; зменшення обсягів виробництва молока в господарствах населення; незначне зростання обсягів виробництва молока в господарствах населення; зменшення промислового виробництва молочних продуктів; зменшення обсягів експорту молочної продукції; зниження споживання молочних продуктів населенням України.

Визначивши слабкі сторони та загрози розвитку підкомплексу ми бачимо і якісні перетворення, що сприяють забезпеченню підвищення конкурентоспроможності молочних продуктів на внутрішньому та зовнішньому ринках та продовольчої безпеки держави.

Цій проблемі приділяють увагу дослідники та практики в Україні і за кордоном, до яких слід віднести таких як: Ярмач А. , Загородня І. В. , Канцевіч С. І. , Кучер Л. Ю. , Лисюк В. М. , Музиченко Я. , та інші.

Але визначені автори розглядали лише окремі проблеми, які виникають на ринку молока і молочної продукції, не пов'язуючи їх між собою та поєднуючи їх у єдиний логістичний ланцюг ринку: виробництво сировини, контроль якості, збір та транспортування, переробка сировини, виробництво молочних продуктів кінцевого споживання – збут – реалізація - споживання.

Як видно, досить продовжений і складний логістичний ланцюг, по якому рухається сировина у процесі її переробки та виготовлення з неї готової продукції. І на цьому ланцюзі функціонують мало пов'язані суб'єкти господарювання, фермери у вигляді: домашніх господарств, фізичних осіб, крупних фермерських господарств, молочних кооперативів, переробних підприємств, молокозаводів, сировинних фірмових магазинів, торгових мереж. Між цими суб'єктами логістичного ланцюга молочного ринку рухається молоко, як товар-сировина, яка у процесі переробки перевтілюється у готову для кінцевого споживання молочну продукцію. На кожному з етапів ланок-секторів цього ланцюга можуть визначитись проблеми. Але починаються вони з першої ланки - сировинної, цьому присвячена стаття.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Важливою проблемою ринку молока та молокопродуктів є сировинна база. Втрата інтересу до утримання корів в усіх категоріях господарств зумовлена щорічним подорожчанням кормів, енергоносіїв, ветеринарних препаратів,

засобів гігієни, недосконалістю механізму дотування сільськогосподарських товаровиробників та низьким рівнем державної підтримки молочного тваринництва.

Формулювання цілей дослідження (постановка завдання). Тому у статті було поставлено завдання здійснити комплексний аналіз стану сировинного ринку в ланці молокопродуктивного ланцюга, санітарний стан свіжовидоєного молока, обсягів постачання молока на переробні підприємства гатунку екстра, виробництва та розподілу молокопродуктів за каналами збуту, проблем і можливостей забезпечення раціональних потреб та рівня споживання молока і молочної продукції населенням.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Молочна промисловість належить до провідних у харчовій і переробній галузі, яка формує достатньо привабливий за обсягами ринок. Молоко та молочні продукти сьогодні є одними з основних цінних продуктів харчування.

На якість та безпеку молока, в першу чергу, впливають умови одержання, первинної обробки та транспортування. Згідно законів України “Про молоко і молочні продукти”, “Про якість і безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини” виробник молока несе повну відповідальність за його якість та безпеку. Однією з форм забезпечення таких вимог є запровадження власного виробничого контролю (самоконтролю) [5, 6].

Сьогодні проблема якості молочної продукції та послуг національного молокопродуктового підкомплексу грає першочергову роль у визначенні рівня життя в країні, її конкурентоспроможності на міжнародному ринку, тобто є чинником національної безпеки.

Створення ефективної системи контролю повинно базуватися на сертифікації виробника в першу чергу, а вже потім, на контролі якості продукції, яку він виробляє. Така практика розвинених країн. Сертифікації піддаються ґрунти, де вирощується сировина, корми, власне сировина, обладнання, технологічне обладнання, кадри, транспортування, торгівельна мережа та багато інших аспектів діяльності підприємства. Діє ефективний контроль на всьому ланцюжку від виробництва до реалізації.

Системи управління будь-якого підприємства, чи організації не може ефективно функціонувати у відірваності від систем вищого порядку, наприклад, систем управління міністерств, органів виконавчої влади регіону, врешті соціальних і політичних систем управління у державі взагалі. В нашому випадку, організаційно-економічний розвиток підприємств молокопродуктового підкомплексу визначається зацікавленості, та участю в ньому влади.

Розвинуті країни світу постійно удосконалюють системи управління органів виконавчої влади. Сучасне розуміння конкурентоспроможності частіше пов'язують із знаннями персоналу та корпоративними знаннями організації, тобто відставання досконалості систем управління державного рівня в Україні від, скажімо, європейських аналогів є одним із основних негативних факторів впливу на організаційно-економічний розвиток молокопродуктового підкомплексу.

Стандартизація процесів управління і виробництва у молокопродуктовому підкомплексі сприятиме проведенню раціональної організації та компетентного менеджменту АПК в цілому, що обумовлено її багатогранною природою і можливостями. Проведення стандартизації, а особливо розробка, впровадження і гармонізація мають економічні, технічні, соціальні наслідки для всієї економіки.

В усіх передових країнах світу підтримка пріоритетних галузей здійснюється через алгоритми державного контролю та податкову політику. Тому, використовуючи досвід «сусідів-новачків ЄС», необхідно поступово здійснювати перехід до моделі високотехнологічного інноваційного розвитку підприємств молокопродуктового підкомплексу, яка передбачає: – розробку загальної концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку продуктивних підкомплексів; – створення відповідних науково-дослідних установ, які повинні забезпечувати реалізацію державної інноваційної політики із залученням вітчизняних та іноземних інвестицій у виробничу та переробну ланку галузі; – введення податкових пільг або повне звільнення від оподаткування суб'єктів господарювання, які займаються інноваційною діяльністю; – скорочення штату інституційної структури державного управління інноваційним розвитком та удосконалення його нормативно-правового забезпечення; – реалізацію конкретних заходів по інноваційній діяльності підприємств молокопродуктового підкомплексу – створення технопарків та інноваційних організацій, а також використання новітніх технологічних розробок для інноваційного розвитку галузі.

Наявність істотних відмінностей між вітчизняними стандартами якості продуктів харчування і нормативами, ухваленими у країнах Євросоюзу, США, Канаді, Японії, Новій Зеландії тощо, стримують процес євро інтеграційного розвитку української економіки.

Згідно з останніми даними Державної служби статистики України у січні-жовтні 2017 року виробництво молока в господарствах усіх категорій склало 8,96 млн. тонн, що на 0,8% менше, ніж за відповідний період минулого року. За словами аналітика Асоціації виробників молока (АВМ) Яни Музиченко, у жовтні було вироблено 851,9 тисяч тонн молока усіх видів, що на 84,9 тисяч тонн менше, ніж у вересні, це показує традиційне сезонне скорочення виробництва молока. В порівнянні із жовтнем 2016 року обсяг практично не змінився та зменшився на 3,1тися тонн.

Частка промислово-виробленого молока в загальній структурі склала 26,1%, або 2,3 млн тонн. Це на 1,8% більше, ніж у січні-жовтні 2017 року. В господарствах населення за аналізований період виробили 6,6 млн. тонн молока, що на 1,7% менше, ніж у 2016 році. Найбільше промислового молока за період січень-жовтень 2017 року було вироблено у Полтавській (358,7 тисяч тонн), Черкаській (253,8 тисяч тонн), Харківській (203 тисяч тонн), Чернігівській (201,3 тисяч тонн) та Київській (188,2 тисяч тонн) областях.

Для України прогнози стосовно виробництва молока залишився незмінним – 10,25 млн тонн в 2018 році, що на 0,05 млн. тонн менше, ніж в 2017 році. Крім того, експерти знизили прогнози виробництва сиру та підвищили для масла.

З 1 липня 2018 р. заплановано набуття чинності нового Державного стандарту України ДСТУ 3662:20. «Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови», який є більш наближеним до світової та європейської практики контролю за якістю молочної сировини. Процес впровадження нових стандартів якості молочної продукції також із необхідністю удосконалення організації заготівельної роботи підприємств молокопереробної сфери. Значний відсоток молочної сировини для подальшої промислової переробки на підприємства надходить з приватного сектору, де показники якості молока є відчутно нижчими.

Таблиця 1

Варіанти санітарно-гігієнічних показників безпеки молока. Загальне бактеріальне обсіменіння молока свіжонадосного збірного ≤ 25 тис. КУО/см³

Варіанти	Температура охолодження, °С	Час між видоюванням корів і передачею молока на переробку, год.	Загальне бактеріальне обсіменіння молока при передачі на переробку, тис. КУО/см ³
Перший	2	48	≤ 100
Другий	4	24	≤ 100
Третій	8	9	≤ 100

*Розраховано за даними Державної служби статистики України

Як видно з табл. 1, загальне бактеріальне обсіменіння свіжонадосного збірного молока ≤ 25 тис. КУО/см³ можна вважати виробничим санітарно-гігієнічним нормативом його якості та безпеки. Таке молоко незбиране при охолодженні його до 4 °С можна гарантовано передати на переробку через 24 години ґатунком екстра до 100 тис. КУО/см³. За цих же умов охолодження молока до 8 °С дозволяє утримувати його в межах ґатунку екстра всього протягом 9 год.

Дослідженнями також встановлено, що мікробне число свіжонадосного молока до моменту досягнення заданої температури охолодження у виробничих умовах збільшується, у середньому в два рази, після завантаження молока в цистерну автомолокозову і доставки на переробне підприємство – в півтора рази.

Дослідження також виявили, що 80–90 % всієї мікрофлори молока незбираного формується за рахунок бактерій, змитих з доїльних установок та молочного інвентарю. Для отримання молока свіжонадосного з бактеріальним обсіменінням ≤ 25 тис. КУО/см³ необхідно було визначити допустимий рівень мікробного обсіменіння деталей усього комплексу доїльного устаткування (доїльних апаратів, молокопроводу, охолоджувача, молочних бідонів, цистерни, транспортних шлангів).

Економіст інвестиційного центру Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (FAO) Андрій Ярмач в ході XI Міжнародного молочного конгресу стверджує, що Україна в 2017 році

збільшила експорт молочних продуктів на 82,4%, тобто реально ми практично подвоїли експорт молочних продуктів. Саме завдяки цьому актору в 2016 році виробники змогли отримати відносно непогану ціну на молоко. Ярмач зазначив, що структура експорту в 2017 році порівняно з 2016 роком трохи змінилася. Так, у 2016 році майже половина експорту молокопродуктів припала на експорт олії (46%), тоді як в 2016 році найбільшу частку в структурі експорту молочних продуктів займало сухе знежирене молоко (СЗМ). Це пов'язано із збільшенням попиту на олію на світовому ринку. А викликаний такий попит, за словами експерта, тим, що вчені і лікарі повністю реабілітували репутацію молочних жирів. «Молочні жири в світі більше не вважаються причиною зайвої ваги і не представляє загрози для здоров'я. Ці міфи розвіяні», - додав Ярмач. За його словами, в 2017 році експорт (СОМ) склав 29%, сири – 12%, сироватка – 9%, молока і вершки – 3%, кисломолочна продукція – 1%. Експерт також зазначив, що прибутковість виробництва молока (український молочний індекс порівнюється закупівельна ціна на молоко з ціною на концентрат ний раціон годівлі корів) зросла майже на третину протягом одного року [13].

Висновки і перспективи подальших досліджень. У статті розглядаються питання підвищення якості молока-сировини для подальшої переробки на молокозаводах з виготовлення молочних продуктів кінцевого споживання. Аналізується ринок молока і молокопродуктів та нормативна база, що регулює діяльність господарств цього ринку та якість продукції. Визначаються проблеми, що стримують розвиток ринку, їх виникнення та шляхи усунення.

Розвиток ринку виробництва молока в Україні є невід'ємною складовою забезпечення національної продовольчої безпеки, основним джерелом добробуту й зайнятості мешканців сільської місцевості на перспективу потенційної прибутковості молочної галузі.

Виробник молока може самостійно підбирати систему показників виробничих нормативів залежно від власних виробничих умов. Незмінним нормативом залишається тільки загальна кількість мікроорганізмів у молоці до 100 тис. КУО/см³ для гатунку екстра при здаванні-прийманні його переробному підприємству. Визначити ефективність підібраних виробничих нормативів в системі виробничого контролю можливо за умови регулярних лабораторних досліджень мікробіологічних показників молока та змивів з доїльного устаткування атестованою лабораторією.

В нашому випадку, організаційно-економічний розвиток підприємств молокопродуктового підкомплексу залежить від зацікавленості влади. Стандартизація процесів управління і виробництва у молокопродуктовому підкомплексі сприятиме проведенню раціональної організації та компетентного менеджменту АПК в цілому, що обумовлено його багатогранною природою і можливостями. Проведення стандартизації, а особливо розробка, впровадження і гармонізація мають економічні, технічні, соціальні наслідки для всієї економіки і для галузі зокрема.

Молокопродуктовий підкомплекс є інноваційно-інвестиційним пріоритетом аграрного сектора економіки України, що формує продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки. Сучасні цілі молокопродуктового підкомплексу орієнтовані на удосконалення і розвиток міжнародної торгівлі, яка в свою чергу вимагає якості виробничих і управлінських процесів, що має бути відображена у гармонізації стандартів із світовими вимогами, в першу чергу ЄС.

Слід врахувати, що на фоні офіційно визнаного ринкового статусу економіки України, існуючий традиційно структурно-галузевий її устрій, необхідно розглядати з позиції ринкового устрою. Тобто, в процесі реформування галузей економіки необхідно переходити до організації процесів виробництва, просування по ринку та споживання товарів на основах ринкових взємодій. Таким чином основою економіки мають бути товарні ринки, в нашому випадку одним із них є ринок молока та молочної продукції [11,12].

Одним з напрямків розвитку сировинної ланки є кооперація дрібних, малих фермерів [8]. Інший напрям стимулювати виробників молочної продукції до створення власної сировинної бази-крупних молочних ферм. Але для цього потрібна зважена державна програма и прийняття на державному рівні відповідних нормативних актів.

Аналіз стану ринку та молочних підприємств показує, що прийняття законодавчих та нормативних заходів та норм синхронізованих з європейськими не дасть очікуваних результатів, якщо не підкріплювати їх реальними інвестиційними проектами, спрямованими на розвиток секторів ринку, і в першу чергу сировинного сектору, який виробляє сире молоко. А, як відомо, якість сировини визначає якість продукції, з якої вона вироблена.

З цією метою стратегія розвитку ринку молока має базуватись на розвитку крупнотоварних молочних ферм, обладнаних всією необхідною інфраструктурою: кормозаготівельні цехи, ветеринарні служби, доїльні та охолоджуючі установки, а головне лабораторіями якості. Саме з цього державі необхідно починати формувати таку стратегію.

ЛІТЕРАТУРА

1. ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі».
2. Загородня І.В. Проблеми молочної промисловості та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / І.В.Загородня – Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economic/64099.doc.htm].
3. Закон України «Про молоко і молочні продукти».
4. Закон України «Про якість і безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини».
5. Канцевич С.І. Якість як основна складова підвищення економічної ефективності виробництва молока в Україні / С.І.Канцевич // Економіка АПК. – 2010. - № 2. – С.35-40.
6. Кучер Л.Ю. Шляхи підвищення виробництва молока на інноваційній основі. Економіка АПК. 2013. - №3. – С.70-75.
7. Cow comfort: Create an environment for healthy, productive cows. URL: <http://ag.alltech.com/en/blog/cow-comfort-create-environment-healthy-productive-cows> (дата звернення: 1.03.2018).
8. Лисюк В. М. Перспективи і напрями розвитку молочної продукції (секторний аналіз ринку) / В. М. Лисюк, Г. В. Чмут// Економіка харчової промисловості. -2011. -№2(10). -с. 64-72.
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
10. Лисюк В. М. Логістичні чинники розвитку аграрних ринків //36. Статей 14-го Всеукраїнського Конгресу економістів-аграріїв. – Київ. -2012.– С. 621-625.
11. Лисюк В. М. , Тараканов М. Л. , Лайко А. І. Фактор споживчого попиту у розвитку сировинного сектора молочної промисловості //Економічні інновації: Зб. наук. праць. – ІПРЕЕД НАН України. -2012. – №49. – С. 230-244.
12. Лисюк В.М. Відтворювальна функція товарних ринків / Економічні інновації: Зб. наук. праць. – ІПРЕЕД НАН України. – 2011. -№42. – С.140-149.
13. Офіційний сайт Асоціації виробників молока України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://avm-ua.org/uk>

REFERENCES

1. DSTU 3662-97 «Moloko korovyache nezbyrane. Vymogy pry zakupivli».[“Whole cow’s milk. Purchase requirements.” .[in Ukrainian]
2. Zagorodnya I.V.Problemy molochnoyi promyslovosti ta perspektyvy rozvytku. [Problems of dairy industry and development prospects] [Electronic resource]/ I.V.Zagorodnya – Access: [http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economic/64099.doc.htm] .[in Ukrainian]
3. Zakon Ukrayiny “Pro moloko i molochni produkty”.[Legal Act of Ukraine “ About milk and dairy products]. [in Ukrainian]
4. Zakon Ukrayiny “Pro yakist i bezpeku xarchovykh produktiv i prodovolchoyi syrovyny”.[Legal Act of Ukraine “ About quality and safety of food and food raw material”]. [in Ukrainian]
5. Kancevych S.I. Yakist yak osnovna skladova pidvyshhennya ekonomichnoyi efektyvnosti vyrobnytva moloka v Ukrayini [Quality as a basic component of improving the economic efficiency of milk production in Ukraine] / S.I.Kancevych // Ekonomika APK. – 2010. - # 2. – p.35-40 .[in Ukrainian]
6. Kucher L.Yu. Shlyaxy pidvyshhennya vyrobnytva moloka na innovacijnij osnovi.[Ways to increase milk production on an innovative basis] Ekonomika APK. 2013. - #3. – p.70-75.
7. Cowcomfort: Create an environment for healthy, productive cows. URL: <http://ag.alltech.com/en/blog/cow-comfort-create-environment-healthy-productive-cows> (data zvernennya: 1.03.2018). [in Ukrainian]
8. Lysyuk V. M. Perspektyvy i napryamy rozvytku molochnoyi produkciyi (sektornyj analiz rynku)[Prospects and ways of dairy products development(the sector and analysis of the market)] / V. M. Lysyuk, G. V. Chmut// Ekonomika xarchovoyi promyslovosti. -2011. -#2(10). -p. 64-72.[in Ukrainian]
9. Oficijnyj sajt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny. Retrieved from www.ukrstat.gov.ua [in Ukrainian]

10. Lysiuk V. M. Lohistychni chynnyky rozvytku ahrarnykh rynkiv .[Logistic factors of agrarian markets development] //Zb. Statei 14-ho Vseukrainskoho Konhresu ekonomistiv-ahrariiv. – Kyiv. -2012.– p. 621-625. [in Ukrainian]
11. Lysiuk V. M. , Tarakanov M. L. , Laiko A. I. Faktor spozhyvchoho popytu u rozvytku syrovynnoho sektora molochnoho rynku.[Consumer demand factor in the development of the raw materials sector of the dairy market] //Ekonomichni innovatsii: Zb. nauk. prats. – IPREED NAN Ukrainy. -2012. – №49. – p. 230-244. [in Ukrainian]
12. Lysiuk V.M. Vidtvoriuvalna funktsiia tovarnykh rynkiv [Reproductive function of commodity markets] //Ekonomichni innovatsii: Zb. nauk. prats. – IPREED NAN Ukrainy – 2011. -№42 – p.140-149. [in Ukrainian]
13. Ofitsyinyi sait Assotsiatsii vyrobnykiv moloka Ukrainy. Retrieved from <http://avm-ua.org/uk> [in Ukrainian]